

Sygn. akt: III AUa 685/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Protokolant: st.sekr.sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2015 r. w Łodzi

sprawy **J. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 25 marca 2014 r., sygn. akt: VIII U 3347/13;

oddala apelację.

Sygn. akt. III AUa 685/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem wydanym 25 marca 2014 roku Sąd Okręgowy

w Ł. oddalił odwołanie J. B. wniesione od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., odmawiającej przyznania prawa do emerytury.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne .

J. B. urodzony (...) złożył wniosek o emeryturę, który został prawomocnie oddalony z uwagi na brak spełnienia przesłanki stażu szczególnego. Następnie dnia 5 czerwca 2013 roku ubezpieczony ponownie wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku przedstawiając nowy dokument, w postaci świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 3 czerwca 2013 roku, wystawionego przez następcę prawnego Zakładów (...) w Ł., firmę (...) SA w S. w którym wskazano, że w okresie od 1 stycznia 1979 roku do 28 lutego 1993 roku ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracując jako samodzielny referent do spraw inwestycyjnych oraz specjalista do spraw inwestycyjnych, wykonywał prace przy dozorze inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w załączniku do zarządzenia Nr 7

Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. Urz. (...) Nr 4 ze zm.). Decyzją z dnia 14 czerwca 2014 roku organ rentowy, ponownie odmówił przyznania prawa do emerytury. W ocenie organu rentowego, wnioskodawca nadal nie wykazał spełnienia przesłanki stażu szczególnego. Do stażu szczególnego można bowiem zaliczyć jedynie okres 5 lat i 10 miesięcy, zatrudnienia na stanowisku kierownika utrzymania ruchu wykonywanego w okresie od 1 marca 1993 roku do 31 grudnia 1998 roku w firmie (...) S.A. Takiego zaś charakteru nie miało zatrudnienie przypadające na okres od 1 stycznia 1979 roku do 28 lutego 1993 roku, niezależnie od kwalifikacji tego okresu w treści załączonego do wniosku świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionego przez następcę prawnego byłego pracodawcy.

J. B. od 19 września 1973 roku był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Spółdzielni Pracy (...), której następcą prawnym w marcu 1976 roku zostały Zakłady (...) w Ł., od lat 90-tych „ Argon „ S.A a od 2003 roku (...) S.A w S. . W okresie zatrudnienia wnioskodawca pracował, od 19 września 1973 roku jako referent techniczny w dziale Głównego Mechanika, od 1 stycznia 1976 roku jako starszy referent techniczny, od 1 sierpnia 1977 roku jako samodzielny referent techniczny, od 1 grudnia 1977 roku jako samodzielny referent techniczny do spraw inwestycji, od 1 marca 1993 roku jako kierownik działu utrzymania ruchu i od 15 listopada 2004 roku jako Kierownik do spraw (...) Ogólnej. Spółdzielnia Pracy (...) zajmowała się produkcją wyrobów chemicznych półproduktów, mieszanek nawozowych i farmaceutyków. Zakład miał dwa oddziały w Ł. oraz oddziały w J., S. i Z.. Wnioskodawca pracował początkowo jako referent techniczny i podlegał kierownikowi. Miał swoje miejsce pracy i biurko a jako praca polegała na nadzorze pracy ślusarzy i elektryków, którzy usuwali usterki w laboratorium. Nadto, zakres jego czynności obejmował przygotowywanie materiałów do perspektywicznych inwestycji, takich jak budowa nowych oddziałów . Od 1977 roku ubezpieczony pracował jako referent do spraw inwestycyjnych, było to jednoosobowe samodzielne stanowisko pracy na którym sprawował nadzór nad pracą mechaników, elektryków i spawaczy przy usuwaniu awarii przy maszynach w ruchu . Z tym, że każdy z oddziałów zakładu miał swoje wydziały produkcyjne a wnioskodawca sprawował nadzór nad pięcioma wydziałami produkcyjnymi w zakresie wdrażania nowych technologii . W tym zakresie wnioskodawca nadzorował pracowników na produkcji ale do jego obowiązków należało także zabezpieczenie w aparaturę nowych inwestycji oraz poszukiwanie nowej aparatury i technologii . Ubezpieczony jeździł do innych zakładów w poszukiwaniu nowej aparatury i technologii . Gdy wnioskodawca pojechał do innego zakładu to kontaktował się z głównym mechanikiem, oglądał i sprawdzał urządzenia. Sprawdzanie odbywało się albo na produkcji albo na złomowisku. Po zakupieniu aparatury do zadań wnioskodawcy należało dostosowanie urządzenia do danej technologii wraz z montażem i przeprowadzeniem prób. Próby niekiedy trwały miesiącami. Wnioskodawca współpracował z technologiem i był odpowiedzialny za nadzór nad wdrożeniem i przekazaniem aparatury oraz technologii do produkcji. J. B. miał wydzielone stanowisko pracy gdzie przechowywał dokumenty. Gdy wnioskodawca nie zajmował się pozyskiwaniem lub wdrażaniem nowych aparatów i technologii, wykorzystywany był jako mechanik do prac konserwatorskich i napraw . Nadzorował remonty, co następnie weszło w zakres jego obowiązków jako kierownika działu utrzymania ruchu . Z tym jednakże, że w latach 1974 do 1979 J. B. miał przełożonego w osobie kierownika do spraw inwestycyjno-remontowych. Do zadań wnioskodawcy, jako samodzielnego referenta technicznego do spraw inwestycji należało także, przygotowywanie dokumentacji dotyczącej danej aparatury a również, kontrola formalno-rachunkowa i merytoryczna sporządzanej dokumentacji inwestycji. Tak zewnętrznych jak i wewnętrznych w szczególności prawidłowość sporządzonych założeń projektowo - kosztorysowych, planów inwestycyjnych, ilości oraz jakości zamawianych maszyn, urządzeń i części zamiennych z importu, terminowego wykonania robót na obiektach inwestycyjnych, rozliczenia wykonawców, prawidłowości zagospodarowania zakupionych maszyn a nawet archiwizowania dokumentów . Od dnia 1 marca 1993 roku wnioskodawcy powierzono stanowisko Kierownika D. Utrzymania (...), który był odpowiedzialny za sprawność maszyn i urządzeń oraz utrzymanie ciągłości produkcji.

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za niezasadne.

Zdaniem sądu pierwszej instancji, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do zakwalifikowania zatrudnienia wnioskodawcy wykonywanego w okresie od 1 stycznia 1974 roku do 28 lutego 1993 roku jako pracy

wykonywanej w szczególnych warunkach co wykluczało możliwość uzupełnienia okresu stażu szczególnego uznanego przez organ rentowy do wymaganych 15 lat . Dozór jaki wnioskodawca pełnił wykonując pracę referenta i specjalisty do spraw inwestycyjnych nie miał bowiem charakteru stałego, pełnowymiarowego dozoru technicznego na wydziałach i oddziałach na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach albowiem do obowiązków pracowniczych wnioskodawcy należało także szereg innych czynności poza przywoływanymi czynnościami nadzorczymi. Wobec powyższego nie było podstaw do przyznania prawa do emerytury na podstawie art.184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych . Nadto sąd pierwszej instancji, dokonał także analizy stanu faktycznego w kierunku przepisu art.29 i art.46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wywodząc niespełnienie także przesłanek z tego przepisu. Akcentując w tym zakresie w szczególności nie spełnienie kryterium wieku.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości apelacją wnioskodawca zastąpiony przez profesjonalnego pełnomocnika. Zarzucając w apelacji wyrokowi naruszenie przepisu art.233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny zebranego materiału dowodowego i błędne ustalenie, że wykonywana przez wnioskodawcę w spornym okresie praca nie była pracą polegającą na sprawowaniu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy bezpośredniego dozoru technicznego na wydziałach i oddziałach na których jako podstawowe wykonywane były prace w szczególnych warunkach oraz obrazę przepisów art.233§1 k.p.c. w związku z art.247 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i w konsekwencji uznanie za niewiarygodne wystawionego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach. A., podniósł także zarzut obrazy prawa materialnego, który w istocie rozumieć należy jako zarzut obrazy przepisów art.184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 i § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku poprzez ich nie zastosowanie w sytuacji gdy spełnione zostały wszystkie warunki nabycia wnioskowanego świadczenia.

W konkluzji apelant, wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie prawa do emerytury od daty złożenia wniosku oraz o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i jako taka podlega oddaleniu. Sąd pierwszej instancji przeprowadził pełne postępowanie dowodowe i ustalił prawidłowy, wystarczający do merytorycznego rozpoznania sprawy, stan faktyczny, który sąd drugiej instancji podziela i przyjmuje za własny. Na aprobatę zasługuje także dokonana subsumpcja oraz argumentacja co do prawa materialnego, odnośnie niespełnienia przesłanek wskazanych w przepisie art.184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy, przy uwzględnieniu także treści apelacji, zasadnie należy przyjąć, iż spór w sprawie ograniczony został do kwestii spełnienia warunków stażu szczególnego. Albowiem, z akt sprawy, jednoznacznie wynika, że pozostałe przesłanki wymienione w art.184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zostały przez wnioskodawcę spełnione a niemożność zastosowania przepisu art.46 tejże ustawy, jest oczywista i ocena sądu nie została w tym zakresie zakwestionowana. Przy czym, przy zaliczeniu przez organ rentowy stażu szczególnego w wymiarze 5 lat i 10 miesięcy z tytułu pracy od 1 marca 1993 roku do 31 grudnia 1998 roku, spór ostatecznie dotyczył kwalifikacji okresu zatrudnienia od 1 stycznia 1974 roku do 28 lutego 1993 roku. Prawidłowo bowiem w tej kwestii sąd pierwszej instancji miał na uwadze, co do długości wymaganego okresu stażu szczególnego, treść § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz.43 ze zmianami). Zasadnie także, rozstrzygając spór w zakresie treści przedłożonego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach sąd, miał na uwadze treść § 2 tegoż rozporządzenia. Stosownie do treści §2 ust.2 rozporządzenia, tak pracodawca jak i jego następca prawny są wprawdzie uprawnieni do wystawienia świadectwa pracy w szczególnych warunkach ale wyłącznie w oparciu o posiadaną dokumentację. Do ich kompetencji nie należy zaś, ani tworzenie stanowisk na których wykonywana praca winna być kwalifikowana jako praca wykonywana w szczególnych warunkach ani też dokonywanie kwalifikacji zatrudnienia innego niż wymienione w rozporządzeniu jako pracy w szczególnych warunkach . Brak dokumentacji pozwalającej na wystawienie świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, czy też spór powstały na tle wystawionego świadectwa wykonywania pracy w warunkach

szczególnych, rozstrzygany jest w postępowaniu sądowym. (patrz -SN wyrok z 21 września 1984 roku (...) 48/84 ; wyrok SA Katowice z 30 listopada 2006 roku III AUa 466/06 - legalis). W warunkach przedmiotowej sprawy, treść akt osobowych nie pozostawia wątpliwości co do tego, że nie ma w nich dokumentów pozwalających, poprzez formalne odwołanie się do nich, wystawienie świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych na sporny okres od 1 stycznia 1974 roku do 28 lutego 1993 roku .

Uwzględnienie powyższego, przy świadomości treści art.116 ust.5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zawierającym zasady rozkładu ciężaru dowodowego, zasadnie wskazywała na konieczność uzupełnienia materiału dowodowego celem wyjaśnienia jakie prace wnioskodawca wykonywał w rzeczywistości w spornym okresie, co było niezbędne do stwierdzenia czy doszło do spełnienia przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury w obniżonym wieku. O nabyciu prawa do emerytury w warunkach § 2 rozporządzenia, decyduje bowiem nie nazwa stanowiska ani przekonanie ubezpieczonego albo jego pracodawcy, że charakter lub warunki pracy wystarczają do uznania jej za wykonywaną w szczególnych warunkach lecz łączne spełnienie przez pracownika warunków wskazanych w ustawie.

Przeniesienie powyższego na stan faktyczny przedmiotowej sprawy, nakazuje przypomnienie, że łączne odczytywanie §2 ust.1 i pkt.24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku prowadzi do wniosku, że praca polegająca na dozorze inżynieryjno-technicznym może być uznana za pracę w warunkach szczególnych jeżeli pracownik stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy sprawował taki dozór na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A. Przy czym dozór ten musi być dozorem bezpośrednim wykonywanym na stanowiskach na których jest wykonywana praca w szczególnych warunkach tak aby występowało tożsame narażenie dozoruującego i podwładnego na czynniki szkodliwe występujące na stanowisku pracy . (patrz- SN wyrok z 8 grudnia 2008 roku IIUK 107/08 ; SA (...) wyrok z 23 października 2012 roku III AUa 999/12 - legaslis).

Nie ma racji apelujący, zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów art.233§1 k.p.c. i art.247 k.p.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca w okresie od 1 stycznia 1974 roku do 31 grudnia 1998 roku nie wykonywał pracy wymienionej w wykazie A dział XIV pkt.24 rozporządzenia.

W związku z treścią apelacji, po pierwsze wskazać należy, iż sąd pierwszej instancji, czemu dał wyraz na k.14 uzasadnienia (k.71 akt) w istocie nie zakwestionowała stanowiska organu rentowego zaliczającego okres zatrudnienia od 1 marca 1993 roku do 31 grudnia 1998 roku do okresu pracy w szczególnych warunkach, koncentrując się na pozostałym spornym okresie pracy. Okres ten ostatecznie też, nie został poddany szczegółowej ocenie sądu pierwszej instancji z uwagi na treść §4 ust.1 rozporządzenia oraz zanegowanie jako okresu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia od 1 stycznia 1974 roku do 28 lutego 1993 roku. A okres od 1 stycznia 1974 roku do 31 października 1979 roku, został także wyeliminowany z okresu pracy w warunkach szczególnych, przez wystawiającego świadectwo z dnia 3 czerwca 2013 roku.

Po drugie, przypomnieć należy, że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest dokumentem prywatnym (art.245 k.p.c.) a nie dokumentem urzędowym (art.244 k.p.c.) a w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, stosownie do treści art.473 k.p.c. i art.477^(7 k.p.c.)nie mają zastosowania ograniczenia dowodowe odnośnie zeznań świadków czy dowodu z przesłuchania stron, także przeciwko osnowie dokumentu. W związku z czym, w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego okoliczności mające wpływ na prawo do świadczenia lub jego wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego . (patrz - SN wyrok z 2 lutego 1996 roku II URN 3/95 - legalis).

Po trzecie, powyższe a w szczególności zakwestionowanie wiarygodności przedłożonego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, jak również odmowa wiary zeznaniom świadków i strony odnośnie tego, iż w okresie od 1 stycznia 1974 roku do 28 lutego 1993 roku, wnioskodawca sprawował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy dozór inżynieryjno-techniczny na wydziałach i oddziałach na których jako podstawowe były wykonywane prace w warunkach szczególnych, nie uzasadnia wyprowadzanego wniosku o przekroczeniu granic swobodnej oceny

dowodów. Granice swobodnej oceny dowodów w rozumieniu przepisu art.233§1 k.p.c. wyznacza bowiem poprawność logicznego rozumowania, ograniczenia proceduralne jak i świadomość prawna sędziego . Jak wskazano powyżej, w sprawach o emeryturę w obniżonym wieku, z uwagi na treść § 2 rozporządzenia, mimo braku w procedurze formalnej hierarchii dowodów, pierwszeństwo należy dać dokumentem pracowniczym poprzez które powinna być weryfikowana tak treść wystawione świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach jak i ustalenia co do rodzaju rzeczywiście świadczonej pracy. Dowody z zeznań świadków jak i strony,mają w tym aspekcie jedynie charakter pomocniczy (subsydiarny) i nie mogą stanowić wystarczającego dowodu do uznania, że wykonywana była praca w szczególnych warunkach, gdy nie znajdują oparcia w dokumentacji pracowniczej. Tymczasem w przedmiotowej sprawie, w aktach osobowych zachował się fragment zakresu czynności specjalisty ds. inwestycji (k.21 akt osobowych) jak i pismo przełożonego wnioskodawcy z 4 lipca 1977 roku (k.12 akt),treść których w korelacji z treścią zeznań świadków jak i samego wnioskodawcy całkowicie uzasadnia przyjętą przez sąd pierwszej instancji tezę ,że praca J. B. w okresie od 1 stycznia 1974 roku do 28 lutego 1993 roku na stanowiskach starszego referenta do spraw inwestycyjnych jak i specjalisty do spraw inwestycyjnych nie spełniała warunku stałości dozoru o jakim mowa w § 2 ust.1 rozporządzenia w związku z wykazem A działem XIV pkt.24 . Praca wnioskodawcy w tym okresie, jak trafnie ustalił sąd pierwszej instancji nie spełniała warunków §2ust.1 rozporządzenia i pkt.24 działu XIV wykazu A. Mimo, że wnioskodawca w tym okresie bywał także na halach produkcyjnych oraz nadzorował wdrażanie nowych aparatów i technologii to praca jego nie była ani dozorem bezpośrednim ani dozór ten nie miał charakteru stałego. W przypadku wnioskodawcy, który utrzymywał kontakt z technologiem (jak sam to określił) oraz innymi pracownikami wykonującymi pracę bezpośrednio na produkcji można mówić co najwyżej o istnieniu związku funkcjonalnego z prowadzoną produkcją co nie wystarcza do uznania pracy za spełniającej warunki określone w §2 ust.1 rozporządzenia w związku z pkt.24 dział XIV wykazu A. Mimo iż, dla przyjęcia spełnienia warunku stałości nie zawsze wymagane jest stałe przebywanie w środowisku szkodliwym, bezpośrednio przy stanowiskach pracy podwładnych to jednak warunkiem koniecznym dla spełnienia przesłanki stałości jest to, aby pracownik nie miał powierzonych innych obowiązków pracowniczych jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach . Wnioskodawca w sposób oczywisty w okresie od 1 stycznia 1974 roku do 28 lutego 1993 roku, pracując jako starszy referent do spraw inwestycyjnych oraz specjalista do spraw inwestycyjnych tego warunku nie spełnił. Zakres powierzonych mu obowiązków nie sprowadzał się bowiem do osobistego bezpośredniego dozoru technicznego uruchamiania produkcji na nowej aparaturze oraz technologii wraz z prowadzeniem niezbędnej w tym zakresie dokumentacji technicznej. Wnioskodawca miał znacznie szersze zadania, odpowiadał za przygotowanie, pozyskanie i wdrożenie nowych inwestycji. Jak prawidłowo, powyższe odkodował sąd pierwszej instancji, zakres zadań pracowniczych wnioskodawcy znacznie wykraczał poza to co nazwać można bezpośrednim dozorem technicznym procesu produkcji. Tym bardziej, jeżeli także uwzględnimy treść zeznań świadka J. S., treść wystawionego przez nią świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach 3 czerwca 2013 roku eliminującego okres do listopada 1979 roku, także okoliczności potwierdzonej przez wnioskodawcę, że w okresie od 1974 do 1979 roku miał on kierownika do spraw inwestycyjno-remontowych, który sprawował wtedy nadzór. Jak i to, że sam wnioskodawca łączy swoją pracę w spornym okresie, także nie tyle z bezpośrednim dozorem technicznym co ze związkiem funkcjonalnym i ogólnym nadzorem. Wylimitowanie możliwości zaliczenia jako okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, uprawniającego do nabycia emerytury w obniżonym wieku, zatrudnienia od 1 stycznia 1974 roku do 28 lutego 1993 roku, przy uwzględnieniu pozostałego okresu stażu wnioskodawcy, wyklucza możliwość uzupełnienia stażu szczególnego (uznanego przez organ rentowy) do wymaganych 15 lat, co czyni zbędnym bliższe odnoszenie się do kwestii zatrudnienia w okresie od 1 marca 1993 roku do 31 grudnia 1998 roku.

Niespełnienie bowiem przesłanki stażu szczególnego z § 4 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku wyklucza możliwość nabycia emerytury w oparciu o przepis art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Kierując się wskazaną argumentacją Sąd Apelacyjny, nie podzielając zasadności zarzutów apelacyjnych i nie znajdując podstaw, które należałoby w sprawie uwzględnić z urzędu, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Przewodniczący: Sędziowie: